

DESMOND KEEGAN

Οι βασικές αρχές
της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως
Εκπαίδευσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα	11
Πρόλογος	19

Μέρος Α' Η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	Ανοικτή, μη παραδοσιακή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	Ορισμός της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	57

Μέρος Β' Θεωρίες για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	Ανεξαρτησία και αυτονομία	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	Η βιομηχανοποίηση της διδασκαλίας	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	Αλληλεπίδραση και επικοινωνία	115

Μέρος Γ' Σύνοψη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	Θεωρητικό πλαίσιο	137
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	Τυπολογία συστημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	149
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	Σχεδιασμός συστημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	171

Μέρος Δ' Αξιολόγηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	Η οικονομική διαχείριση των συστημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	189
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	Αξιολόγηση επιλεγμένων συστημάτων	213
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12	Συμπεράσματα	235
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	Οδηγός βιβλιογραφίας-αρθρογραφίας για την εκπαίδευση ενηλίκων	241

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Στον χώρο της εκπαίδευσης είμαστε αναγκασμένοι να θεωρήσουμε δεδομένη την ύπαρξη δύο μορφών διδασκαλίας, οι οποίες διακρίνονται αυστηρά μεταξύ τους: την παραδοσιακή, πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία που βασίζεται στη διαπροσωπική επικοινωνία και τη βιομηχανοποιημένη διδασκαλία, η οποία βασίζεται σε μιας μορφής αντικειμενικοποιημένη, ορθολογικοποιημένη αλληλεπίδραση που πραγματοποιείται με τη συμβολή της τεχνολογίας.

O. Peters, 1973

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα μεγάλο μέρος της πρώιμης έρευνας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε από τον O. Peters στις αρχές του 1960. Ο Peters εργάστηκε στο Γερμανικό Ινστιτούτο για την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (DIFF) στο Tübingen στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και εν συνεχεία στο Εκπαιδευτικό Κολλέγιο του Βερολίνου πριν καταλάβει τη θέση του πρώτου αντιπρύτανη του Fernuniversität στο Hagen το 1975. Το 1965 δημοσίευσε μια αναλυτική και συγκριτική μελέτη των ιδρυμάτων παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο σε όλο τον κόσμο. Το 1968 παρουσίασε μια δεύτερη σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο Peters αναφέρει πως, όταν ολοκλήρωσε την ανάλυση και σύγκριση των εξ αποστάσεως συστημάτων, προχώρησε στη διατύπωση της θεωρίας του. Ισχυρίζεται ότι οι παραδοσιακές κατηγορίες εκπαιδευτικής έρευνας αποδείχτηκαν ακατάλληλες για την ανάλυση της διδακτικής που ακολουθούν τα εξ αποστάσεως συστήματα και ως εκ τούτου αναγκάστηκε να τις εγκαταλείψει. Η δόμηση και η οργάνωση της διδασκαλίας από απόσταση είναι τόσο διαφορετική από αυτήν της συμβατικής, ώστε ο μελετητής πρέπει να αναζητήσει αλλού τη μέθοδο για την ανάλυσή της.

Για τον Peters, την προσφορότερη μέθοδο προσφέρει η διαδικασία της βιομηχανικής παραγωγής, η οποία παρουσιάζει ομοιότητες με τη διδακτική-μαθησιακή διαδικασία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Εξέτασε τη διαδικασία αυτή και διαπίστωσε πως μπορεί να παράσχει μια ικανοποιητική βάση για την ανάλυση της εκπαίδευσης από απόσταση. Στην περίπτωση αυτή, θεωρείται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί βιομηχανοποιημένη μορφή διδασκαλίας και μάθησης.

Στην παραδοχή αυτή ο Peters θεμελίωσε την έρευνά του. Εν αντιθέσει με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η συμβατική βασίζεται στον προφορικό λόγο και στην ομάδα και από πολλές απόψεις αποτελεί προβιομηχανική μορφή εκπαίδευσης. Στα πανεπιστήμια του Μεσαίωνα η παλιά ρητορική δομή της εκπαίδευσης αντικαταστάθηκε από τις διαλέξεις, τα σεμινάρια και τα μαθήματα, πρακτικές που χαρακτηρίζουν και τη σύγχρονή μας εκπαίδευση. Με την επιρροή του ουμανισμού στα εκπαιδευτικά πράγματα προστέθηκαν και οι ομάδες μελέτης δίπλα στις διαλέξεις και τα σεμινάρια. Όλες αυτές οι μορφές εκπαίδευσης μπορούν να θεωρηθούν ως προβιομηχανικές, εφόσον ο διδάσκων παραμένει στενά συνδεδεμένος με την όλη διδακτική διαδικασία, ακριβώς όπως ο τεχνίτης με το δημιουργημά του. Οι προσπάθειες να αξιοποιηθούν οι διαλέξεις, τα σεμινάρια και οι ομάδες μελέτης στο πλαίσιο βιομηχανοποιημένων πρακτικών δεν επιτυγχάνουν, ακριβώς εξαιτίας των προβιομηχανικών χαρακτηριστικών που φέρει η συμβατική εκπαίδευση.

Εξάλλου, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν αριθμεί πολλά χρόνια παρουσίας στον χώρο της εκπαίδευσης. Δεν θα μπορούσε, άλλωστε, να υπάρξει πριν από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Εμφανίστηκε το πολύ 130 χρόνια πριν, γράφει ο Peters στα 1980. Και δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι η εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας και η βιομηχανοποίηση της κοινωνίας ξεκινούν την ίδια περίπου εποχή. Δεν μπορεί να υπάρξει εξ αποστάσεως εκπαίδευση χωρίς ένα σχετικά γρήγορο και συνεπές ταχυδρομικό δίκτυο καθώς και ένα δίκτυο μεταφορών: «Η πρώτη σιδηροδρομική γραμμή και τα πρώτα σχολεία δι' αλληλογραφίας παρουσιάζονται στον ίδιο περίπου χρόνο».

Οι έννοιες της παραδοσιακής εκπαίδευσης μπορούν να εφαρμοστούν μόνο εν μέρει στην ανάλυση και περιγραφή αυτής της βιομηχανοποιημένης μορφής εκπαίδευσης. Για τον λόγο αυτό πρέπει στραφούμε σε νέες κατηγορίες ανάλυσης κι αυτές μπορούν να μας τις δώσουν οι επιστήμες που μελετούν τις διαδικασίες της βιομηχανικής παραγωγής.

Καμιά πλευρά της ζωής του ανθρώπου δεν έμεινε ανεπηρέαστη από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Μόνο οι παραδοσιακές μορφές της εκπαίδευσης στα σχολεία, τα κολέγια και τα πανεπιστήμια εξαιρέθηκαν. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση όμως εντάχθηκε εξαρχής στο πλαίσιο της.

Ο Peters στηρίζει τη θέση του στο γεγονός ότι η παραγωγή του διδακτικού υλικού στη μορφή αυτή εκπαίδευσης αποτελεί από μόνη της βιομηχανική διαδικασία, καθώς και στο ότι οι διδακτικές διαδικασίες που ακολουθούνται εδώ είναι αρκετά διαφορετικές από αυτές της παραγωγής ενός βιβλίου.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί απαραίτητο βοήθημα για όσους θέλουν να ασχοληθούν συστηματικά με την εκπαίδευση από απόσταση. Ο Desmond Keegan, αξιοποιώντας πλήθος ερευνητικών δεδομένων, δίνει, πρώτα, τον ορισμό της εκπαίδευσης από απόσταση, αναλύει τα χαρακτηριστικά της και εξηγεί γιατί αποτελεί ιδιαίτερο επιστημονικό πεδίο. Στη συνέχεια, παρουσιάζει μια επισκόπηση των κυριότερων θεωριών που αναπτύχθηκαν γύρω από αυτήν. Τέλος, παραθέτει τα κυριότερα συστήματα και ιδρύματα εκπαίδευσης από απόσταση που υπάρχουν σήμερα.

Ο **Desmond Keegan** εργάστηκε στην Αυστραλία πριν αναλάβει τη θέση του πρώτου Γενικού Διευθυντή του Consorzio per l' Università a Distanza, του ιταλικού συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Τώρα εργάζεται στην Ιρλανδία και είναι ο επιμελητής σειράς μελετών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση του εκδοτικού οίκου Routledge.

ISBN 960-375-183-9

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 3183